

Museum Koninklijke Marechaussee
Weeshuiswal 9
4116 BR Buren

t.a.v. de heer Crul

Aduard, 23 februari 1996

Geachte heer Crul,

Naar aanleiding van een verzoek van de heer L. Halssema van het Gelders Dagblad wil ik u hierbij graag informeren over mijn onderzoek naar een drietal mannen die in november 1944 zijn verdwenen. Een van hen was een oom van mij. Vanaf oktober 1994 ben ik met het onderzoek bezig en heb inmiddels contact gehad met een groot aantal instanties en instellingen, tot nu toe overigens zonder echt resultaat. Wel ben ik op het spoor gekomen van correspondentie uit die periode tot enkele jaren na de bevrijding en ook heb ik een aantal contacten kunnen leggen met familieleden van de twee mannen die met mijn oom zijn verdwenen. Hieruit is al een aardig beeld gekomen van hetgeen dat heeft plaatsgevonden tot ongeveer half november 1944.

Momenteel loopt er nog een onderzoek door de Internationaler Suchdienst te Arolsen in Duitsland en het is ook deze instantie die mij gevraagd heeft om meer gegevens te zenden ten behoeve van hun navorsingen. Verder wil ik nog weer contact opnemen met het Ministerie van Justitie en het Nederlandse Rode Kruis. Ik heb van de heer Halssema begrepen dat u met name belangstelling hebt voor de persoon van Jan Gouman, ook over hem zult u in de bijlage iets kunnen lezen. Mocht u echter meer van hem willen horen dan kunt u het beste contact opnemen met een zuster van hem en wel met mevr. J. de Koning-Gouman, Noldijk 110, 2991 VL te Barendrecht. Ik hoop u hiermee voorlopig voldoende te hebben geïnformeerd en zou het zeer op prijs stellen, mocht u iets op het spoor komen of een goede tip hebben, dat u mij wilt informeren.

Met vriendelijke groet,

J. Wobbes
Snikweg 32
9831 PR Aduard
tel. thuis: 050-4032268
werk : 050-5239302

Informatie betreffende het onderzoek van J. Wobbes te Aduard inzake een 3-tal mannen die sedert november 1944 worden vermist. In het gedenkboek 1940-1945 van de voormalige gemeente Hoogkerk werd de hierna volgende tekst aangetroffen:

HENDRIK WOBBS

Geboren 15 december 1919 te Tijnje, wonende onder de gemeente Roden, maar kerkelijk meelevende met en behorende tot de Geref. Kerk te Hoogkerk. Beroep: werkzaam in het veehoudersbedrijf van zijn moeder.

Anti Nationaal-Socialist in hart en nieren, heeft hij zich gedrongen gevoeld, zich bij de geallieerde legers aan te sluiten, om zo een werkzaam aandeel te hebben in de bevrijding van ons land. Tezamen met Geert Wijdeveld, een schipperszoon uit Oldehove, en een in Hoogkerk ondergedoken Marechaussee, genaamd Jan Gouman, afkomstig uit Barendrecht, heeft hij zich op 1 nov. 1944 op weg begeven naar Tiel, om daar te trachten de rivier over te steken en zo in het reeds bevrijde deel van Nederland te geraken. Volgens inlichtingen moet de overtocht geslaagd zijn, maar op onverklaarbare wijze is men het spoor van alle drie jonge mannen kwijtgeraakt, zodat moet worden aangenomen, dat zij hun ijver om het Vaderland te dienen, met hun leven hebben moeten bekopen.

Tot zover het genoemde gedenkboek.

Over de beide andere mannen is mij het volgende bekend:

Jan Gouman, is geboren op 13 juni 1916 te Barendrecht, was tot medio 1943 wachtmeester bij de marechaussee te Hoogerheide in Brabant. Nadat hij een politieke arrestant liet ontvluchten werd hij door de bezetter veroordeeld tot 9 weken gevangenisstraf, die hij uitgezeten heeft in de strafgevangenis te Scheveningen. Korte tijd daarna zag hij zich genoodzaakt onder te duiken. Omdat zijn ouders weigerden de verblijfplaats van hun zoon door te geven aan de bezetter zijn zij met een deel van hun kinderen 5 maanden lang als gijzelaars opgesloten geweest in het concentratiekamp Vught. Vanaf juli '43 tot september '44 zat Jan ondergedoken bij de familie Eilander te Hoogkerk en vanaf september '44 tot november '44 bij de familie Wildeboer te Deventer. Er zijn aanwijzingen dat hij in Hoogkerk bekend was onder de naam Jan Barendrecht. Zijn persoonsbewijs is in het bezit van zijn zuster.

Geert Wijdeveld, is geboren op 22 augustus 1921 te Onstwedde, hij was een schipperszoon en werkte als sluiswachter in Sambeek in Limburg. Hij kreeg op een zeker moment aanwijzingen dat men hem wilde tewerkstellen in Duitsland, iets waar hij absoluut niet voor voelde. Hij vertrok en dook min of meer onder bij zijn zwager en zuster, de familie Groen, die op een binnenschip voeren. In 1944 heeft het schip enkele maanden gelegen in het peizerdiep bij de boerderij van de familie Wobbes. Zijn persoonsbewijs is in het bezit van zijn zuster.

Hoe en wanneer het drietal met elkaar in contact is gekomen is mij niet bekend, wel weet ik dat ze, onder leiding van Jan Gouman, werkten aan hun lichamelijke conditie o.m. boksen dat plaatsvondt in het lege ruim van een schip dat eveneens in het peizerdiep lag afgemeerd. Ook is bekend dat de mannen vaak de avonden en nachten 'op stap' waren. In 1944 bracht de Groninger SD zware klappen toe aan het verzet o.a. in Hoogkerk en omgeving. De Duitse SD-er Lehnhoff bleek, tijdens een bezoek aan het onderduikadres van Jan Gouman, in het bezit te zijn van diens foto. Ongetwijfeld heeft de Duitse druk de jongens doen beseffen dat de grond te heet werd onder hun voeten. Op dezelfde dag dat de Duitsers eens polshoogte kwamen nemen wat er zich zoal afspeelde bij de boerderij van de familie Wobbes zijn de jongens vertrokken.

Uit een aantal gesprekken die ik gevoerd heb met mensen die nauw betrokken waren bij de gebeurtenissen in die tijd en uit recent gevonden brieven uit de nalatenschap van Geesje Holtman (de verloofde van Hendrik Wobbes) en de vader van Jan Gouman heb ik een vrij betrouwbaar beeld kunnen maken van hetgeen daarna heeft plaatsgevonden.

1 november

Geert Wijdeveld en Hendrik Wobbes vertrekken vroeg in de morgen vanaf de boerderij van de fam. Wobbes en reizen per fiets naar Deventer waar ze in de loop van de zelfde dag aankomen. Zij overnachten bij kennissen van Geert Wijdeveld. Jan Gouman zat destijds ondergedoken bij de fam. Wildeboer te Deventer.

2-3 november

De 3 mannen zullen contact met elkaar hebben gezocht en zijn verder gezamenlijk vertrokken naar het rivierengebied. Uit de brief van Hendrik Wobbes aan zijn verloofde blijkt dat ze onderweg geen enkele maal controle hebben gehad.

4 november

Op deze dag is het 3-tal tussen Amerongen en Wijk bij Duurstede de Rijn overgegaan en in de avond aangekomen ten huize van J.C. Dees, Mauriksestraat 46 te Maurik. Op dit adres zat sedert 9 oktober 1944 de heer J. Douma, politieagent te Tiel, ondergedoken. De drie mannen hebben hier ook de nacht doorgebracht.

5 november

Hendrik W. heeft op deze dag een brief geschreven aan zijn verloofde, de brief is door de dochter van Douma gepost (poststempel Maurik). De heer Douma heeft de jongens informatie

verschafft inzake de overtocht over de Waal. Op zijn verzoek heeft zijn dochter Jenny (of Janny) de jongens op deze dag vergezeld naar Tiel en heeft hen ook de weg gewezen door het spergebied tot op 50 meter van de rivier. Zij heeft hen de Duitse wachtposten aangewezen en tevens een boot die daar in de omgeving lag. Vervolgens zijn ze weer terug gegaan naar Maurik. Na het avondeten zijn de drie jongens om ongeveer 18.00 uur vertrokken naar Tiel. Zij hadden van de heer Douma de sleutel van zijn woning gekregen die ze mochten gebruiken totdat de gelegenheid zich voordeed om te vertrekken. Het adres van de familie Douma was Grote Brugsche Grintweg 176 te Tiel.

6 november

's-Morgens is Jenny Douma naar haar ouderlijk huis in Tiel vertrokken en constateerde dat de jongens weg waren. Hun fietsen stonden nog in het huis overigens zonder binnenbanden (zijn gebruikt door Hendrik W. die niet goed kon zwemmen). Ook vindt zij nog de sjaal van Geert Wijdeveld. De fietsen zijn later door de Duitsers gestolen, zo schrijft Jenny Douma in een brief van 6 augustus 1945. De familie Douma heeft nadien niets meer van de jongens gehoord. In deze brief schrijft zij ook dat ze gesproken heeft met de politiecommandant te Tiel, volgens deze functionaris waren in die periode (november '44) 4 jongens door de Duitsers opgepakt waarvan er 1, een Utrechenaar, is doodgeschoten en de andere drie zijn weggevoerd, vermoedelijk naar Polen.

7-15 november

Uit een brief van J. Kalkers, Waallanddijk 272 te Wamel, deze plaats ligt ten zuiden van de Waal en was destijds reeds bevrijd gebied, citeer ik het volgende:

"ik kan mij herinneren dat Jan Gouman met nog 2 anderen in bevrijd gebied is aangekomen en enkele dagen is gebleven, 1 van hen was marechausse en een ander sprak Gronings. Het 3-tal is later met een Engelse officier vertrokken naar Tiel met een gevaarlijke opdracht. Later hebben wij vernomen dat de 3 jongens bij de overtocht over de Rijn zijn verdronken, de Engelse officier is teruggekomen en moet dat verteld hebben".

De heer Kalkers was destijds commandant van de B.S. waarvan het hoofdkwartier zich bevond in Leeuwen. In 1946 heeft de vader van Jan Gouman de heer Kalkers bezocht en hem de foto van zijn zoon laten zien.

De mededeling dat de jongens bij het oversteken van de Rijn zijn verdronken kan ik niet goed plaatsen als ik denk aan een brief van de adjudant Zeegers van de rijkspolitie te Breda aan de familie Gouman in januari 1948, ik citeer:

"Ik ben bij de Politie te Arnhem en te Wageningen geweest, doch ook daar ben ik niet verder ingelicht kunnen worden. Wel heb ik het betreffende proces-verbaal ter inzage gehad, waarin twee meisjes aan de politie te Wageningen verklaren, dat uw zoon Jan door de Duitsers is aangehouden en met nog twee anderen is weggebracht.....

.....de twee meisjes worden nog nader gehoord door de recherche van de politieke afdeling opsporing oorlogsmisdadigers te Arnhem, tegen de Duitse Major Kahlen".

Tot zover de resultaten van mijn onderzoek.

Aduard, februari 1996
J. Wobbes